

Homiliarum incertarum fragmenta

461

Ἐνοηταίνουσι δὲ καὶ οἱ λέγοντες τὸν Υἱὸν ἑτεροφυᾶ καὶ ἀλλότριον τῆς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς οὐσίας· ἀμήχανον γὰρ τὸν ἐκ Θεοῦ κατὰ φύσιν, κτιστὸν εἶναι καὶ γενητόν· εἰ γὰρ πᾶν ὁ πέφυκε τίκτειν, ὁμοούσιον ἑαυτῷ γεννᾶ, γεγέννηκε δὲ κατὰ ἀλήθειαν τὸν Υἱὸν ὁ Πατήρ, πάντως που καὶ ὁμοούσιον ἑαυτῷ γεγέννηκεν. ἡ γὰρ οὐκ ἀτοπον ἐξ ἀνθρώπου μὲν οὐχ ἑτεροειδὲς τίκτεσθαι ζῶον, καὶ μὴν ἐκ βοῦς γε καὶ ἵππου· τίκτει γὰρ ἕκαστον τὸ κατὰ φύσιν ὁμοιον ἑαυτῷ· τὴν δὲ γε 462 θείαν καὶ ἀνωτάτω φύσιν, μηδὲ ἐν τούτοις εἶναι νομίζουσιν ἐν οἷς ἐστὶν ἡ κτίσις; οὐκοῦν εἰ κτίσμα τὸ γεννηθὲν, κτιστὸς ἀρα καὶ ὁ τεκῶν· ἀλλ' ἐστὶν ἀγέννητος ὁ Πατήρ, οὐ γὰρ γέγονε παρά τινος, ἀγέννητος ἀρα καὶ ὁ Υἱός· καὶ εἰ χαρακτήρ ἐστὶ τῆς ὑποστάσεως τοῦ γεγεννηκότος, Θεὸς δὲ κατὰ ἀλήθειαν ἐστὶν ὁ τεκῶν, Θεὸς ἀρα καὶ ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ· χαρακτηρίζει γὰρ, Θεὸν μὲν Θεός, κτίσιν δὲ κτίσις. ὡσπερ γὰρ εἰ τις βούλοιο τὴν γενητὴν καὶ πεποιημένην κτίσιν καταδειξάι τισιν, οὐ δύναται λέγειν Ὁρα μοι τὴν τῆς θεότητος φύσιν, καὶ ἐκ ταύτης νοήσεις ἐκείνην· ὀφθήσεται γὰρ ἀμαθῆς ὁ τοῦτο λέγων· οὐ γὰρ ἡ τῆς θεότητος φύσις ἐφ' ἑαυτῇ καταδειξίει τὴν γενητὴν οὐσίαν· οὕτως εἰ τις βούλοιο τὴν ἀκτιστον φύσιν ἰδεῖν, οὐκ ἀν ἰδοι ταύτην ὡς ἐν εἰκόνι τῇ κτίσει· διὸ ελεγε τῷ Φιλίππῳ ὁ Κύριος "Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ "ἑώρακε τὸν Πατέρα·" φυσικὴ δὲ πάντως ἡ ὁμοιότης Υἱῷ πρὸς τὸν Πατέρα καὶ οὐσιώδης ὁ χαρακτήρ.

VI. Ὁρᾶς ὅτι Θεὸς χρίεται παρὰ Θεοῦ; ὅτε γὰρ γέγονεν ἀνθρώπος μεμενηκῶς ὡσπερ ἡν, τότε καὶ καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπίνως χρίεται πρὸς ἀποστολήν· χρίεται γὰρ ἡ ἀνθρωπότης τῷ θείῳ Πνεύματι, οὐκ ἐνεργεῖται καθάπερ ἐπὶ τῶν ψιλῶν ἀνθρώπων, οἷον προφητῶν πατριαρχῶν· χρίσις δὲ ἐστὶν οἷον ὅλη τοῦ χρίοντος ἡ παρουσία· χρίεται δὲ ὁ Υἱὸς ὅτε εἰς τὴν οἰκουμένην εἰσῆχθη, τουτέστιν ὅτε ἐσαρκώθη· τότε γὰρ ἐκοινωνήσῃ τῇ κτίσει, ἐνώσας ἑαυτῷ τὸ κτιστὸν, καὶ χρίσας τὴν ἀνθρωπότητα τῇ θεότητι, ὡστε ποιῆσαι τὰ ἀμφοτέρωθεν.

463 VII. Ὁ πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγὼν οὐκ ἀν ὀλισθήσειε τοῦ εἶναι κατὰ ἀλήθειαν Υἱός· οὐ γὰρ ἡμέλησε τοῦ εἶναι ὁ ἐστὶν, ὡσπερ οὐκ ἡν γεγονῶς, μένει δὲ Κύριος ἐν τῇ τοῦ δούλου μορφῇ.

VIII. Νοοῖτο δ' ἀν πρὸς ἡμῶν ὁ παραπλησίως ἡμῖν μετεσχηκῶς αἵματος καὶ σαρκός, ὡς ἕτερος ὢν παρ' ἡμᾶς κατὰ φύσιν· οὐ γὰρ τοι φαίη τις ἀνθρώπων πρέπειν τὸ ἀνθρωπότητος μετασχεῖν· ὁ γὰρ ἐστὶ κατὰ φύσιν, πῶς ἀν τις νοοῖτο λαβῶν ὡς ἕτερον ὢν τι παρ' ὡσπερ ἐστὶ; τί δὲ ἐστὶ. Παραπλησίως "μετέσχε τῶν αὐτῶν," ἡ ἐκεῖνό που πάντως, ὅτι γέγονε καθ' ἡμᾶς ἐν αἵματι καὶ σαρκί, σῶμα λαβῶν ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου, οὐκ ἀψυχον, καθάπερ ἐδοξέ τισι τῶν αἰρετικῶν, ἐψυχωμένον δὲ ψυχῇ λογικῇ· καὶ οὕτω προήλθεν ἀνθρώπος ἐκ γυναικός, οὐκ ὀλιγωρήσας τοῦ εἶναι Θεός, ἀλλὰ καὶ ἐν προσλήψει σαρκός, μεμενηκῶς ὡσπερ ἡν αἰεὶ; ἐπειδὴ δὲ βαθὺς ὁ λόγος, πρόσεχε διεγηγεμένῳ νοῦ πῶς ἡμεῖς κεκοινωνήκαμεν αἵματος καὶ σαρκός· ἑτεροφυῆς μὲν γὰρ ἡ ψυχὴ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλ' εἰς ἀνθρώπον ἐνα δι' ἀμφοῖν συντεθείμεθα, ταῖς τοῦ πλάσαντος ἡμᾶς εὐτεχνίαις, εἰς ἀφραστὸν τινα συνδεδραμηκότων ἐνότητα τῶν ἀλλήλοις ἐναντίων κατὰ τὴν φύσιν. βούλει καθά φησιν Ἡσαΐας, μετρήσωμεν "τῇ χειρὶ "τὸ ὕδωρ, καὶ τὸν οὐρανὸν σπιθαμῇ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν "δρακί;" βούλει τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ἰδῶμεν ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς; οὐκοῦν παραθέντες εἰς παράδειγμα βραχὺ τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνθρώπον, ἀναπηδήσωμεν εἰς ἐννοίας τὰς ἐπὶ Χριστῷ· ἐνωσιν ἀληθῆ γενέσθαι φαιμέν

1

προσλαβόντος τοῦ 464 Λόγου τὸ ἀνθρώπινον· ἴδιον γὰρ ἐποίησατο τὸ σῶμα τὸ ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου, ἴδιον δὲ ὡσανεὶ λέγοιτο τυχὸν καὶ ἡμῶν ἐκάστου τὸ αὐτοῦ· καὶ τοῦτο οἶμαι δηλοῦν τὸ γενέσθαι σάρκα αὐτὸν, οὐ κατὰ τροπὴν ἢ μετὰστασιν· ατρεπτος γὰρ ἢ θεία φύσις· ἀλλ' ὅτι τῇ θείᾳ γραφῇ σύνηθές πῶς αἰεὶ καὶ ὅλον εσθ' ὅτε τὸν ἀνθρώπον, τὸν ἐκ ψυχῆς δὴ λέγω καὶ σώματος, καὶ ὡς ἀπὸ μόνης καταδηλοῦν τῆς σαρκὸς, οἷόν ἐστι τό "Ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα." ἐνα τοίνυν ὁμολογοῦμεν Υἱὸν, γεννηθέντα μὲν θεϊκῶς ἐκ Πατρὸς, καθόνοεῖται καὶ ἐστὶ Λόγος, ἀποτεχθέντα δὲ τὸν αὐτὸν ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα· νοηθήσεται γὰρ οὕτω, κεκοινωνηκῶς αἵματος καὶ σαρκὸς παραπλησίως ἡμῖν, ἵνα διὰ τοῦ οἰκείου θανάτου καταργήσῃ τὸν διάβολον, οὐ "φθόνῳ θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσηλθε·" ῥίζα γὰρ ὡσπερ ζωῆς ὁ Χριστοῦ γέγονε θάνατος, καὶ φθορᾶς ἀναίρεσις, καὶ ἀμαρτίας ἀποτροπὴ καὶ πέρας ὀργῆς· γεγόναμεν ἐπάρατοι, καὶ ὑπὸ θανάτου δίκην ἐν' Ἀδὰμ, ἀλλὰ κεχηματίκεν ὁ Λόγος, ὁ μὴ εἰδὼς ἀμαρτίαν, υἱὸς Ἀδὰμ, καὶ λέλυται δι' αὐτοῦ τῆς τοῦ πρώτου παραβάσεως τὰ ἐγκλήματα· ὡφθη γὰρ ἢ ἀνθρώπου φύσις ἐν Χριστῷ ὑγιῶς ἐχουσα τὸ ἀπλημμελές, τοῦτο σέσωκε τοὺς ἐπὶ γῆς.

ΙΧ. Οὐκ αὐτῇ μέντοι τῇ τοῦ Λόγου φύσει, τό' Ἀρχιερέα κεκληῖσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τῇ μετὰ σαρκὸς οἰκονομίᾳ καὶ μέτροις τοῖς καθ' ἡμᾶς. καὶ φέρε πρῶτον ἐκεῖνο ζητήσωμεν, τίς ἦν ὁ δυνάμενος μὲν καὶ ἐξουσίαν ἐχὼν ἐπιλαβέσθαι ἀγγέλων, εἰ τοῦτο χρησίμων ἦν, οὐκ ἐπιλαβόμενος δὲ μᾶλλον ἐκείνων, "ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ;" εἰμὲν οὖν 465 οἰονταί τινες περὶ ἀνθρώπου ταῦτα λέγεσθαι κοινῶς, πῶς ἐνεδέχετο τὸν οὐπὼ γεγεννημένον μηδὲ ὑπάρχοντα, φύσεως ἐπιλαβέσθαι τῆς τῶν ἁγίων ἀγγέλων, εἴπερ ἠθελε τοῦτο δρᾶν, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν οὐ πεποιηκότα, ἐπιλαβόμενος δὲ μᾶλλον σπέρματος Ἀβραάμ; ἀλλως τε, κάκεῖνο γὰρ οἶμαι κατιδεῖν ἀναγκαῖον, τὸ λέγειν ἀνθρώπον ἀνθρωπότητος ἐπιλαβέσθαι, ἀσύνητον παντελῶς. οὐκοῦν ὁ ἐξω τῆς ἀνθρώπου φύσεως ὢν ὡς Θεός, ἐπιλαμβάνεται σπέρματος Ἀβραάμ; σῶμα γὰρ οὐ τῶ λαβὼν ἐμψυχόν τε καὶ ἐννοῦν ἐκ τῆς ἀγίας καὶ θεοτόκου Μαρίας, ὡμοιωθῆ τῶ ἀδελφοῖς κατὰ πάντα, τουτέστιν ἡμῖν· τότε γέγονεν ἐφ' ἡμᾶς ἀρχιερεὺς ἐλεήμων, καὶ πρὸς γε τούτῳ πιστός. πῶς οὖν γέγονεν, ἀκόλουθον ἰδεῖν· οὐ γὰρ ἦν ἐλεήμων καὶ πρὶν γένηται καθ' ἡμᾶς; οὐκ ἦν ἀγαθὸς ὡς ἐξ ἀγαθοῦ Πατρὸς, ἀλλ' ὅτε γέγονεν ἀνθρώπος, τότε καὶ ἐλεήμων; προέκοψεν οὖν ὁ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγος, καὶ κρείττων ἑαυτοῦ γέγονεν, ὅτε σπέρματος Ἀβραάμ ἐπελάβετο· οὐκοῦν ὅπερ οὐκ ἦν ἐγένετο, καὶ ὠφέληται μᾶλλον γενόμενος ἀνθρώπος· πῶς οὖν ατρεπτος ἐστὶ κατὰ φύσιν, εἰ γέγονεν ὅπερ οὐκ ἦν; πῶς μεμένηκεν ὁ αὐτός; ποῦ δὲ κεκένωκε καὶ καθῆκεν ἑαυτὸν εἰς ταπεινώσιν, εἰ γέγονεν ἑαυτοῦ καλλίων; ἀλλ' οὐχ οὕτω ταῦτ' ἐχει, μὴ γένοιτο· ἦν γὰρ ἐλεήμων καὶ ἐστὶν αἰεὶ· καὶ ἐπειδὴ τοῦτό ἐστιν, ἐπελάβετο σπέρματος Ἀβραάμ, ἵνα εἰς ἡμᾶς ἱερεὺς ἐλεήμων γένηται· καὶ τίνα τρόπον, ἐρῶ· οὐκ ἦν ἐν νόμῳ δικαιοθῆναι τὸν ἀνθρώπον, οὐκ ἦν παραβῆναι τὴν δοθεῖσαν ἐντολήν, καὶ μὴ δίκας ὑποσχεῖν παραχρῆμα καὶ μέχρι θανάτου· πιστώσεται δὲ γράφων ὁ Παῦλος "Ἄθετῆσας τις νόμον Μωϋσέως "χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶν μάρτυσιν ἀποθνήσκει." ἵνα τοίνυν ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς τῆς ἐν νόμῳ δίκης καὶ ἀρᾶς καὶ ἀποτομίας, κεχηματίκεν ἡμῶν ἱερεὺς, οὐ δίκας αἰτῶν τῶν ἡμαρτημένων, οὐκ ἐνόχους τῇ κρίσει καθιστὰς τοὺς ἐξ 466 ἀσθενείας ἀνθρωπίνης πεπλημμεληκότας· δικαιοῦν δὲ μᾶλλον τῇ πίστει καὶ ἐγκλημάτων ἀνιείς καὶ ἀγίους ἀποφαίνων καὶ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως κοινωνοῦς, οὕτω τε συνάπτων δι' ἑαυτοῦ τῷ Θεῷ καὶ Πατρί· ἐλεήμων γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς ἡμᾶς γέγονεν ὁ Χριστὸς, οὐκέτι ταῖς νομικαῖς ἀποτομίαις κρατεῖν ἐπιτρέπων, ἀνιείς δὲ μᾶλλον τῶν ἀρχαίων αἰτιαμάτων τοὺς ἡσθηνοκότας· πιστὸς δὲ, ὅτι μόνιμος καὶ διηνεκὴς, καὶ ἀξιοχρεὼς εἰς πίστιν τῶν ἐπηγγελμένων, καὶ ἀπαράβατον ἐχὼν τὴν ἱερωσύνην· ἐλεήμων τοίνυν καὶ πιστὸς, τουτέστιν αἰεὶ μένων γέγονεν ἱερεὺς ὅτε

σπέρματος Ἀβραάμ ἐπελάβετο, Θεὸς ὡν ὁ Λόγος, καὶ ἐν μορφῇ καὶ ἰσότητι τοῦ Πατρὸς· τί τοίνυν συκοφαντοῦσι τὴν ἀλήθειαν; τί παραιτοῦνται τὸν Υἱὸν τοῦ εἶναι ὁ ἔστι, διὰ τὴν εἰς ἡμᾶς ἀγάπην;

Χ. Ἀλλὰ γὰρ οἱ χριστομάχοι τὰ ἐκ πανουργίας εὐρήματα πανταχόθεν ἑαυτοῖς συλλέγοντες εἰς ἐπικουρίαν, καὶ αὐτὰς τὰς θείας συκοφαντοῦσι γραφάς· καὶ δὴ φασὶ τὸν μακάριον Παῦλον, ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα καλέσαι τὸν Ἰησοῦν· ἀποστολὴ δὲ, φασὶ, καὶ ἱερωσύνη λειτουργίας εἰσὶ τρόποι· καὶ γοῦν ἀπεστάλησαν μὲν οἱ μαθηταί, ἱεράτευσε δὲ Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ· καὶ εἰπερ ἐν τούτοις ἔστι φασὶ τὸ τοῦ Υἱοῦ μέτρον, πῶς ὁμοούσιος εἶναι δύναται τῷ Θεῷ καὶ Πατρί; ὦ πολλῆς δυστροπίας· ἀποπροσποιοῦνται τὸ εἶδέναι τὴν ἀλήθειαν, καὶ σκοπὸς αὐτοῖς μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν ἢ λέγειν· ὁμολογοῦντες γὰρ μεθ' ἡμῶν, ὅτι καίπερ ὑπάρχων ἐν μορφῇ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς ὁ Υἱὸς, κεκένωκεν ἑαυτὸν ἐκὼν, οὐκ ἐπαινοῦσι τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τὸ μυστήριον, ἀκούοντες δὲ τοῦ ἀποστόλου λέγοντος " Ἀρχιερέα καὶ ἀπόστολον Ἰησοῦν " οὐκ εἰσδέχονται κατὰ νοῦν ὅτι 467 γεγονῶς καθ' ἡμᾶς ὁ Μονογενὴς, ὠνόμασται τότε καὶ Ἰησοῦς διὰ τῆς τοῦ ἀγγέλου φωνῆς· τότε κεχηρμάτικε καὶ ἀπόστολος καὶ ἀρχιερεὺς. οὐκοῦν ἢ ἀρνεῖσθωσαν ἐναργῶς ὅτι γέγονε σὰρξ ὁ Λόγος, τουτέστιν ἄνθρωπος, ἐμψυχωμένον τε καὶ ἐννοῦν σῶμα λαβὼν, καὶ τότε πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα περιηγέτωσαν εἰς τὸν οἰκεῖον σκοπὸν· ἢ εἰ φοβοῦνται τὸ ἀρνεῖσθαι τὸ μυστήριον, θαυμαζέτωσαν μεθ' ἡμῶν τὸν δι' ἡμᾶς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς γεγονότα, μεμνηκότα δὲ καὶ οὕτω Θεόν· τότε γὰρ τὸ τῆς κενώσεως πολυπραγμονοῦντες μέτρον, τὸν αὐτὸν εὐρήσουσι καὶ ἀπόστολον ἀνθρωπίνως, καὶ κηρυσσομένον θεϊκῶς παρὰ τῶν ἀπεσταλμένων· τίνα γὰρ ἐκήρυττον τοῖς ἐθνέσιν οἱ μακάριοι μαθηταί, καὶ τοῦτο ὡς Θεὸν ἀληθινόν; ἀρ' οὐχὶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστόν; οὐκ ἀπόστολον διὰ τὸ ἀνθρώπινον; οὐκ αὐτὸν ὄντα Θεόν, ὅτι Λόγος ἦν τοῦ Πατρὸς; πῶς αὐτὸν ἀρχιερέα γεγονότα θεωρήσομεν; ἀρα κατὰ τὸν Ἀαρὼν; ἀρα κατὰ τὸν Μωσέως νόμον, τοὺς ἐξ ἀγέλης ἄμνους καταθύοντα τῷ Θεῷ; ἀρα τρυγόνας προσάγοντα καὶ περιστερὰς καὶ σεμίδαλιν ἐλαιοβραχῆ; καίτοι τῶν τοιούτων οὐδὲν πέπραχεν ὁ Ἐμμανουὴλ· ἱερατεύει γὰρ ὑπὲρ νόμον· αὐτὸς ἦν τὸ θῦμα, ὁ ἄμνος ὁ ἀληθινός, ὁ αὐτὸς ὁ ἀμωμός τε καὶ ἀκακος ἀρχιερεὺς, οὐχ ὑπὲρ ἰδίων πλημμελημάτων ἱερουργῶν, κρείσσων γὰρ ἦν ἀμαρτίας ὡς Θεός, ἀλλ' ἵνα λύσῃ τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου· γέγονε τοίνυν αὐτὸς τῆς ἰδίας προσφορᾶς ἱερουργός· οὐ γὰρ εἶδε κοινὸν ἄνθρωπον τὴν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς θυσίαν προσενεγκεῖν. Ἄλλως δὲ τί φησιν ὁ μακάριος Παῦλος, δοκιμάσωμεν ἀκριβέστερον " Κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα " τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, τουτέστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὁ " κηρυσσομέν " τί τοίνυν ἱερουργεῖ ἑαυτῷ καὶ τῷ Πατρί; 468 " Πιστεύομεν γὰρ εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀορατῶν ποιητὴν καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν τὸν αὐτοῦ Υἱόν. " οὐκοῦν οἱ λέγοντες ὅτι γέγονεν ἱερεὺς, διὰ τε τοῦτο σκανδαλιζόμενοι, διδασκέτωσαν ἡμᾶς ποῖος ἱερεὺς ἑαυτῷ ποιεῖται τὴν ἱερουργίαν, ἑαυτῷ προσφέρει τὴν θυσίαν; ποῖος ἱερεὺς ἐν ἰσῆ τάξει καὶ ἐν δόξῃ φαίνεται τῷ παρ' αὐτοῦ δεχομένῳ τὴν λειτουργίαν; ἀλλὰ καίτοι γεγονῶς ἀρχιερεὺς ὁ Υἱὸς διὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἑαυτῷ προσκεκόμικε, καὶ δι' ἑαυτοῦ τῷ Πατρί τὴν ὁμολογίαν ἡμῶν, καὶ ἐν τοῖς τῆς θεότητος ὁράται θρόνοις· καὶ πιστώσεται γράφων ὁ Παῦλος " Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς εἰρημένους, " τοιοῦτον ἐχομεν ἀρχιερέα ὅς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου " τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶν ἁγίων λειτουργός, " καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς ἦν ἐπηξεν ὁ Κύριος καὶ οὐκ " ἄνθρωπος. " οὐκοῦν ἱερατεύει μὲν ἀνθρωπίνως ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος, συνεδρεύει δὲ θεϊκῶς ὅτι μεμνήσκε Λόγος.

XI. Θεὸν μέντοι ζῶντά φησι τὸν Χριστόν, οὐ πάντη τε καὶ πάντως ἀφίστανται τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων ἀποπηδῶντές τινες· ἀλλὰ τί φησιν ὁ αὐτοῦ

μαθητής; " Ως ουν "παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε." παρελάβομεν δὲ ζῶντα Θεὸν καὶ Κύριον ἀληθῶς τὸν Χριστόν.

470 XIII. Τούτους προανετύπου μὲν ὁ νόμος, προεκήρυξαν δὲ καὶ προφήται. γέγραπται γοῦν ἐν Μωσαϊκῷ βιβλίῳ "Καὶ λήψεσθε σεμίδαλιν καὶ ποιήσετε αὐτὴν δώδεκα ἀρτους καὶ ἐπιθήσετε αὐτοὺς δύο θέματα ἐπὶ τὴν τράπεζαν τὴν καθαρὰν ἐναντι Κυρίου καὶ ἐπιθήσετε ἐπὶ τὸ θέμα λίβανον καὶ αλας καὶ εσονται εἰς ἀρτους εἰς ἀνάμνησιν προκείμενα τῷ Κυρίῳ." ἄρτος μὲν γὰρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ κατελθὼν καὶ ζωὴν διδὼς τῷ κόσμῳ, τίς ἄν ἕτερος εἴη παρὰ τὸν τῶν ὁλῶν Σωτῆρα Χριστόν; κατὰ μίμησιν δὲ τὴν πρὸς αὐτόν, ἄρτοι κέκληνται καὶ οἱ μακάριοι μαθηταί· μέτοχοι γὰρ γεγονότες τοῦ τρέφοντος ἡμᾶς εἰς ζωὴν αἰώνιον, τρέφουσι καὶ αὐτοὶ διὰ τῶν ἰδίων συγγραμμάτων τοὺς πεινῶντας καὶ διψῶντας τὴν δικαιοσύνην. ὡσπερ δὲ φῶς ὑπάρχων τὸ ἀληθινὸν ὁ Σωτῆρ, φῶς ὠνόμασε καὶ τοὺς μαθητάς· " Ὑμεῖς γὰρ ἐστε τὸ φῶς "τοῦ κόσμου." οὕτως καὶ αὐτῶν ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς ἐχαρίσατο τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς τὸ ἐν τάξει νοεῖσθαι τῶν ἄρτων. καὶ μοι βλέπε τοῦ νόμου τὸ εὐτεχνές· ἐπιθήσετε γὰρ φησὶν ἐπὶ τοὺς ἀρτους λίβανον καὶ αλας· καὶ ὁ μὲν λίβανος εὐωδίας ἐστὶ σύμβολον· οἱ δὲ αλας, συνέσεως καὶ φρενῶν. ἐνυπῆρχον δὲ ἀκρῶς ἀμφοτέρω τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις. 471 εὐωδίας γὰρ ἦν ὁ βίος αὐτοῖς· καὶ γοῦν εφασκον ὅτι "Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ Θεῷ," ἦσαν δὲ πρὸς τούτῳ καὶ πανσύνετοι· διὸ καὶ ἠκούον " Ὑμεῖς ἐστε τὸ αλας τῆς γῆς." ἀκούω δὲ καὶ τοῦ προφήτου Δαυεὶδ ψάλλοντός τε καὶ λέγοντος περὶ αὐτῶν " Ἐκεῖ Βενιαμὴν νεώτερος ἐν ἐκστάσει, ἀρχοντες Ἰουδα ἡγεμόνες αὐτῶν, ἀρχοντες Ζαβουλῶν, ἀρχοντες Νεφθαλεὶμ." σχεδὸν γὰρ ἐξ ἀπάσης φυλῆς τῆς ἐξ Ἰσραὴλ ἀπόλεκτοι γεγονάσιν οἱ μακάριοι μαθηταί καὶ φωστῆρες ἦσαν οἰκουμενικοὶ λόγον ζωῆς ἐπίσχοντες· καὶ τό γε παράδοξον· εὐγλωττίαν μὲν γὰρ εχουσι λαμπρὰν οἱ τῶν ἐλλήνων σοφοὶ καὶ εὐστομοῦσιν ἄγαν· οἱ δὲ γε τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν μαθηταί, ἀνθρώποι γεγονάσι χειροτέχνη καὶ θαλασσοῦργοι καὶ ἰχθυοθήραι, οὐ κόμπον εχοντες λόγων, οὐ λέξεων εὐπορίαν δεδοκιμασμένων· ἀλλ' ἰδιῶται μὲν τῷ λόγῳ, πλούσιοι δὲ τῇ γνώσει. καὶ σεσίγηται μὲν τὰ ἐλλήνων γράμματα καὶ ἡ τῶν λέξεων εὐκομπία, κατακρατεῖ δὲ τῆς ὑπ' οὐρανὸν τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων ἡ δύναμις. τούτων διαμέμνηται Θεὸς καὶ διὰ φωνῆς Ἰερεμίου λέγων περὶ τοῦ πάντων ἐχθροῦ, φημὶ δὴ τοῦ σατανᾶ "Οὐαὶ ὁ πληθύνων αὐτῷ τὰ οὐκ ὄντα "αὐτοῦ καὶ βαρύνων τὸν κλοιὸν αὐτοῦ στιβαρῶς, ὁ τὴν ἐξαίφνης ἀναστήσονται οἱ δάκνοντες αὐτόν καὶ ἐκνήψουσιν οἱ "ἐπίβουλοί σου καὶ εση εἰς διαρπαγὴν αὐτοῖς." ἀπαντας μὲν τοὺς ἐπὶ γῆς ἀνθρώπους οὐκ ὄντας αὐτοῦ συνήγαγεν ὁ σατανᾶς καὶ ἰδίους ἀπέφηνε προσκυνητὰς καταβαρύνων αὐτοῦ τὸν κλοιόν· ἀλλ' ἐξένηψαν οἱ διαρπάζοντες αὐτοῦ τὰ σκεύη· ἐθήρευσεν γὰρ τῆς ἀποστολικῆς μυσταγωγίας τὸ δίκτυον ἀπαντας τοὺς πεπλανημένους καὶ προσεκόμισαν τῷ Θεῷ τὴν ὑπ' οὐρανόν.

472 XIV. Διανέμει καὶ νῦν ὁ Σωτῆρ τάλαντα τοῖς ἰδίῳ οἰκέταις κατὰ γε τὴν ἐν εὐαγγελίῳ παραβολὴν· οὐκοῦν ἀπλώσατε τὰς καρδίας καὶ ὑποδέξασθε χαίροντες· "Δόκιμοι γενέσθε τραπεζῖται." ἐμπορεύσασθε τὸ δοθὲν ἐπιστημόνως· πολυπλασιάσατε ταῖς ἐπιεικείαις, μέγα καὶ ἀγιοπρεπὲς τὸ καύχημα καὶ τοὺς τῆς γνησιότητος ἐπαίνους προξενεῖ, καὶ τί τοῦτο λέγω, τὸ ἐτι μείζον ἀφεί; οὐρανοῦ πολίτην ἐργάζεται, εἰς βασιλείαν ἀναφέρει, αὐτῷ συνδοξάζεσθαι ποιεῖ τῷ πάντων ἡμῶν Σωτῆρι Χριστῷ. ἰδόμεν δὲ τοῦτο καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν εὐαγγελικῶν γραμμάτων· ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν παρὰ τοῦ οἰκοδεσπότου, προσεργασάμενος δὲ καὶ ἕτερα πέντε, τί προσέρχεται λέγων; "Κύριε, πέντε τάλαντά μοι ἔδωκας, ἰδε ἐποίησα ἄλλα πέντε." ὁρᾶς ὅσον ἐστὶ τῆς φιλοπονίας τὸ καύχημα; καὶ τί πρὸς αὐτόν εφη Χριστός; "Εὐ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, "ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου." τί τούτου τὸ μείζον εἰς δόξαν; τί τὸ αἰρετώτερον εἰς

εὐημερίαν; ἐπαινοὶ παρὰ Χριστοῦ καὶ ψῆφος δεσποτικὴ στεφανοῦσα τὸν φιλεργήσαντα, πιστὸν ὀνομάζει τὸν καρποφορήσαντα νοητῶς· μὴ γὰρ τῷ Δεσπότῃ τὸ κέρδος προσήνεγκε; μὴ γὰρ χρήζει τινὸς ἐν τοῖς καθ' ἑαυτὸν; αὐτὸς ἐστὶ τὸ πάντων πλήρωμα καὶ ὡς ὁ πάνσοφος Ἰωάννης φησὶν Ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ "πάντες ἡμεῖς ἐλάβομεν." ἄλλ' ὅταν ἡμεῖς ἑαυτοὺς κερδάνωμεν, προσωφελῶμεν δὲ καὶ ἑτέρους, τότε χαίρει Χριστὸς, πλουτοῦν ἡγεῖται τὴν ἡμῶν εὐδοκίμῃσιν· καὶ τὸ ἐτι μείζον ἐρῶ· τροφὴν ὡσπερ ποιεῖται τὸ πρᾶγμα. οτι δὲ ἐστὶν ἀληθὲς ὁ φημι, πάλιν ἐκ τῶν εὐαγγελικῶν μαθήσῃ γραμμάτων. νενουθέτηκε μὲν γὰρ τὴν ἐκ Σαμαρείας γυναῖκα· εἰτα λεγούσης ἐκείνης " Ὅτε ἐλθῆ Μεσίας ἀπαγγελεῖ ἡμῖν 473 "πάντα," ἑαυτὸν ἐμφανῆ κατέστησε λέγων " Ἐγὼ εἰμι ὁ "λαλῶν σοι." καὶ τὸ μὲν γύναιον δρόμῳ συντείνεται καὶ τὴν Σαμαρειτῶν μεμυσταγωγῆκε πόλιν· εἰδὼς δὲ Χριστὸς οτι πολλοὶ πιστεύουσιν ἐπ' αὐτὸν, τοῖς ἀγίοις εφασκε μαθηταῖς " Ἐγὼ βρῶσιν ἐχῶ φαγεῖν ἢ ὑμεῖς οὐκ οἰδατε," τρέφει γὰρ ὡσπερ τὴν ἡμερωτάτην φύσιν τῶν ἀπολωλότων ἢ σωτηρία. Ὁ μὲν οὖν γνήσιος οἰκέτης· ἀναβήσομαι γὰρ αὐθις ἐπὶ τὸν τοῦ λόγου σκοπὸν· τὸν τῆς ἐπιεικείας ἀνεδήσατο στέφανον, εἰσεκκόμισται γὰρ εἰς τὴν χαρὰν τοῦ ἰδίου δεσπότου· ὁ δὲ γε λαβὼν τὸ τάλαντον, εἰτα γεγωνὸς ὀκνηρὸς, προσεργασάμενος δὲ παντελῶς οὐδὲν, κατακρύψας δὲ μᾶλλον εἰς γῆν αὐτὸ, ταῖς ἐσχάταις περιπέπτωκε δίκαις. φύγωμεν τοίνυν τὴν μίμησιν, ἀποπεμφόμεθα τῆς ἑαυτῶν διανοίας τὸν ἀκερδῆ καὶ ἐπάρατον οκνον, τὸν ἐπ' ἀγαθοῖς δηλονότι σπουδάσμασι, μὴ εἰς ἀργίαν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν παρὰ Χριστοῦ καταχῶσωμεν χάριν. φησὶ που διὰ φωνῆς Ἡσαΐου ὁ τῶν ὀλων Θεός " Ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ·" τί δὲ εἰ ὁ μὲν διδάσκων τοὺς ὠφελεῖν εἰωθότας ἐξυφαίνοι λόγους τοῖς ἀκροωμένοις, οἱ δὲ οὐκ εἰς νοῦν καὶ καρδίαν ἀποτίθενται τὴν μυσταγωγίαν, ἀλλ' ἐπικροτήσαντες μόνον καὶ γυμνοῖς ἐπαίνοις ἀμειψάμενοι τὸν μυσταγωγόν, ἀγευστοὶ τῶν ἱερῶν ἀπομένουσι διδαγμάτων; ἀρα ὀκνήσαι προσήκει τὸν μυσταγωγόν; εἰτα ποίους εὐρήσει λόγους ἐπὶ τοῦ θείου βήματος τοὺς ἐπικουροῦντας αὐτῷ ὅταν αἰτιάσῃται τῶν ἀκροωμένων τὸ ῥάθυμον καὶ εὐάφορμον εἴπη διὰ τοῦτο τὸν οκνον; κατακριθήσεται γὰρ μᾶλλον ὡς ἐστὶν ἰδεῖν ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς παραβολῆς· ὁ γὰρ τοι τὸ τάλαντον λαβὼν παρὰ τοῦ οἰκοδεσπότου, κατέχῳσε μὲν εἰς γῆν αὐτὸ καὶ ἀπολυπλασίαστον ἐχὼν προσεκόμιζε λέγων "Κύριε ἴδε ἐχεις τὸ σόν." ἀρ' οὐ ν ἐπηνέθη καὶ γερῶν ἠξίωται, ἢ κατεδικάσθη μᾶλλον 474 ὡς ὀκνηρὸς; " Ἐδει σε γὰρ, φησὶ, καταβαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, κἀγὼ ἐλθὼν ἐκομισάμην ἀν τὸ ἐμὸν "σὸν τόκῳ." οὐκοῦν ὡς τραπεζίταις ὑμῖν ἐπιστήμοσι τὸ δεσποτικὸν ἀργύριον ἐξοδιάζω ἐγὼ· ὑμεῖς δὲ λαβόντες, εἰς νοῦν ἀπόθεσθε τὸ δοθὲν καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς ἑαυτῶν καρδίας κρύψατε, εὐ εἰδότες οτι τὰ εἰς γῆν πεμπόμενα τῶν σπερμάτων ἐγγωννύμενα μὲν ταῖς βῶλοισι καρποφορεῖ, τὰ δὲ ἀκατάχῳστα διαρπάζεται.

XV. Πλὴν ἐσπούδασεν ὁ Κύριος μήτε δι' ολου φανερώσαι τὴν ἑαυτοῦ θεότητα μήτε εἰς τὸ παντελὲς ἀποκρύψαι, τὸ μὲν διὰ τοὺς τότε, τὸ δὲ διὰ τοὺς μετὰ ταῦτα· ὡστε δεῖξαι καὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τρανὰς τὰς ἐνεργείας, ἵνα μήτε ἢ θεία δύναμις ἀμβλυθῆ μήτε ἢ ἀνθρωπίνη φύσις ἀπιστηθῆ. ἐπειδὴ γὰρ ἐμελλεν αἰρεσις ἀνακύπτειν ἢ λέγουσα οτι φάντασμα ἦν τὸ σῶμα καὶ ἐξ οὐρανοῦ κατήλθεν· οὐ γὰρ ἀν ελαβε τοῦ φθαρτοῦ σώματος σάρκα ἢ φθαρτος φύσις, οὐδ' ἀν κατεδέξατο ῥύπον ἢ μολυσμὸν ἢ σπῖλον· ἵνα πιστώσῃται ὁ Θεὸς τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος ὅτι τοῦτο ἐγένετο ὁ ἑσμεν, μένων ὁ ἦν, διὰ τοῦτο συνεχώρησε τῇ σαρκὶ πάσχειν τὰ ἴδια, καὶ ἐδειξε διπλῆν τὴν ἐνέργειαν, πάσχων μὲν ὡς ἀνθρωπος, ἐνεργῶν δὲ ὡς Θεὸς ὁ αὐτός· οὐ γὰρ ἄλλος καὶ ἄλλος, εἰ καὶ ἄλλως καὶ ἄλλως. Τοῦ ἀγίου Κυρίλλου εἰς τὸ Πατὲρ εἰς χεῖράς σου παρατίθημι τὸ πνεῦμά μου. Μέγα πάλιν καὶ ἐξαίρετον κατόρθωμα ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς διὰ τοῦ πάντων ἡμῶν Σωτῆρος Χριστοῦ. ἐπειδὴ γὰρ δεδικαιώμεθα διὰ τῆς πίστεως τῆς εἰς αὐτὸν καὶ ἐν αὐτῷ τὸ 475

ἀπλημμελὲς ἢ ἀνθρώπου φύσις εὐρέθη πλουτήσασα, καὶ κεκαινοτόμηκεν ἡμῖν τὸ μηκέτι μὲν εἰς ἄδου τρέχειν τὰς τῶν σωμάτων ἀπαλλαττομένης ψυχᾶς καθὰ καὶ πρῶην, πέμπεσθαι δὲ μᾶλλον εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ ἅγιος εφη Στέφανος "Κύριε Ἰησοῦ δέξαι τὸ πνεῦμά μου" καὶ ὁ μακάριος δὲ γράφει Πέτρος " Ὡστε καὶ "πάσχοντες κατὰ θέλημα τοῦ Θεοῦ πιστῶ κτίστη παρατι"θέσθωσαν τὰς ἑαυτῶν ψυχάς."

469 XII. Κυρίλλου ἐν ὁμιλίᾳ ἐπιγεγραμμένη εἰς τὸ Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ωρας οὐδεὶς οἶδεν. Ἄλλ' ὅταν καὶ τοῦτο λέγῃ, οὐ πάντως ἑαυτὸν σημαίνει· οὐτε γὰρ προσέθηκεν ἀκριβῶς Οὐδὲ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἀπολελυμένως Οὐδὲ ὁ υἱὸς φησιν· ἵνα τοιοῦτόν τι νοῆς· ἐσπούδαζον κατὰ ἀκρίβειαν πάντα μανθάνειν οἱ μαθηταί, καὶ ἐπεχείρουν ἵνα οὐ τως εἶπω καὶ αὐτὰ περιεργάζεσθαι τὰ βάθη τοῦ Κυρίου. ἀλλ' ἦν τὸ πρᾶγμα λίαν ὑπὲρ αὐτούς. ἵνα τοίνυν μὴ ἀπαγορεύσας τὴν ἐξήγησιν ὡς ἠβούλοντο μαθεῖν, δόξῃ πως λυπεῖν τοὺς γνησιεύοντας, ἐπεσκιασμένως φησί "Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ τῆς ωρας, οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ "οἱ ἀγγελοι, οὐδὲ ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ πατήρ" ἵνα νοῆς οὕτως· εἰ καὶ κέκληται πρὸς υἰοθεσίαν ὁ ἀνθρώπος καὶ υἱὸς ἀνεδείχθη νέος, ἀλλὰ μὴ ζητεῖτω τὰ ὑπὲρ φύσιν, μηδὲ ἀξιούτω μαθεῖν ἀπερ μηδὲ τοῖς ἀγγέλοις ἀπεκάλυψεν ὁ Πατήρ· εἶδὲ ἀγγελος οὐκ οἶδεν, οὐδὲ ἀνθρώπος εἰσεται καν εἰ κέκληται πρὸς υἰοθεσίαν.